

HRAD BRADLEC

UVAŽOVANÉ PODOBY ŠLECHTICKÉHO SÍDLA

○

(Hrad Bradlec – věžička Putna)

○

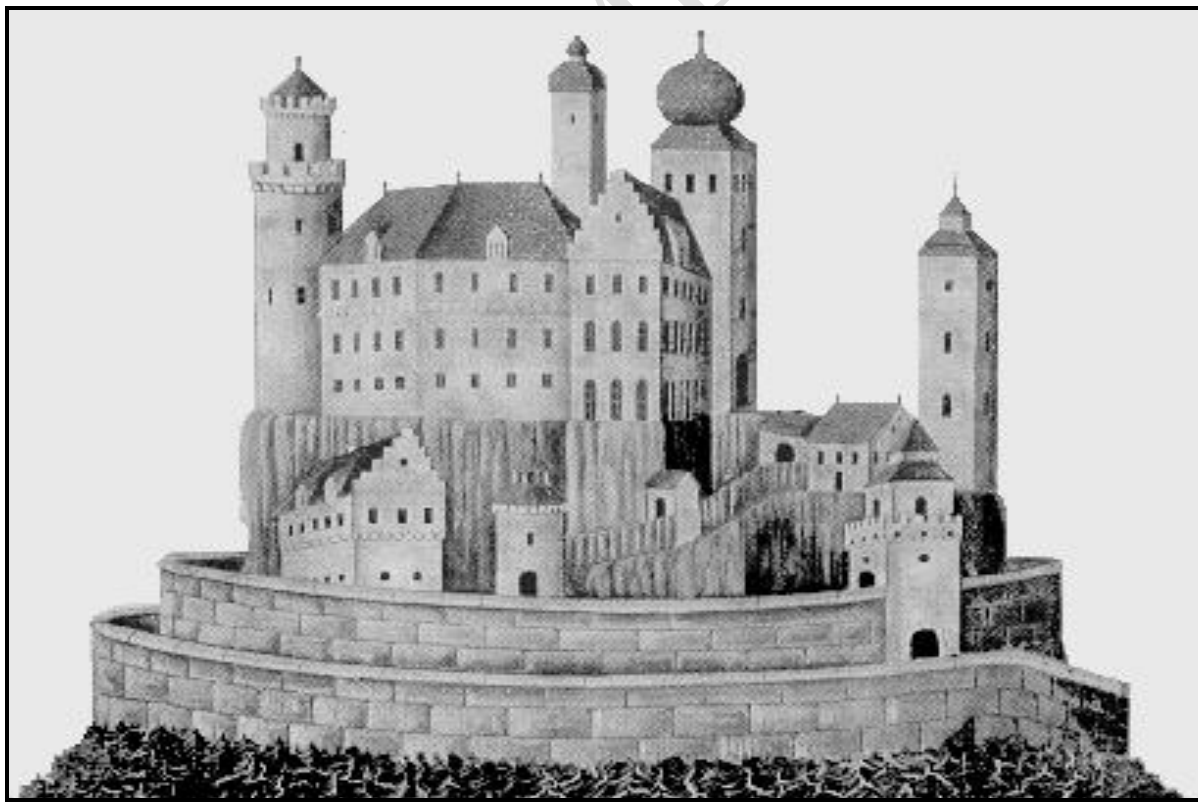
Vaistauer Martin

X/2016

Úvodem: - byla mi nedávno na našem přemilém bradleckém hradě od jednoho všetečného turisty položena další ze zvědavých návštěvnických otázek... Zmiňovaného nadšeného poutníka intenzivně zajímalo, jak prý vlastně kdys zdejší pyšné panské sídlo asi vypadalo? A zda-li se nějakou nečekanou náhodou nezachovala kupř. nějaká jeho stará kresba...??? ☺

Bohužel, žádný historický obrázek, který by zachytil hrdý hrad Bradlec v časech jeho největší pozemské slávy, nám není znám. V rozličných informačních zdrojích nechá se však celkem snadno dohledat alespoň několik více či méně zdařilých novodobých pokusů o jeho hmotovou rekonstrukci. „Bradleckým návštěvníkům slouží aktuálně mj. i dvě drobná shodná tabla (umístěná na stromě kousek před první branou a na stěně dominantní Černé věže), která zachycují dvě seriózní uvažované podoby zdejšího pevného panského sídla...“

Cílem této drobné turistické práce je přiblížit ctěnému zájemci několik známých kreseb a náčrtů, které se tématem možné podoby bradleckého hradu v minulosti taktéž zabývaly...

(Bradlec – podoba hradu podle představy místního lidového malíře J. Remeše (1835))

Více než 180 let starý malebný obrázek lze považovat za první známý pokus o rekonstrukci původní podoby hradu Bradlece. „Pokud si odmyslíme některé romantické atributy, autorovi se podařilo vytvořit na tehdejší dobu mimořádně zdařilou rekonstrukci stavby. Z obrazu je patrné, že autor si zříceniny pečlivě prohlédl a že dokázal spojit souvislosti, jak vyplynuly z jeho návštěvy zřícenin a zbytků zdiva.“¹

Uvedený bradlecký obrázek vznikl v době rozechvělého romantismu, v časech, kdy nejen zdejší tajemné zříceniny přitahovaly také známého českého poutníka a poetu K. H. Máchu (1810 – 1836; v blízké vesničce Radimi měl svého přítele ze studií Jana Beneše (1809 – 1834))...

„Jen pro kompletnost dodám, že poslední – velkorysá - přestavba bradleckého hradu proběhla někde kolem roku 1390, kdy se na zdejším tvrdém příhraničním sídle usadili (a to na cca 30 let) mocní a vzdělaní páni z Jenštejna. Odbojný Vaněk z Jenštejna o hrad roku 1417 přichází – a to ve prospěch královské komory (příští rok uplyne od této události již 600 dlouhých let).“

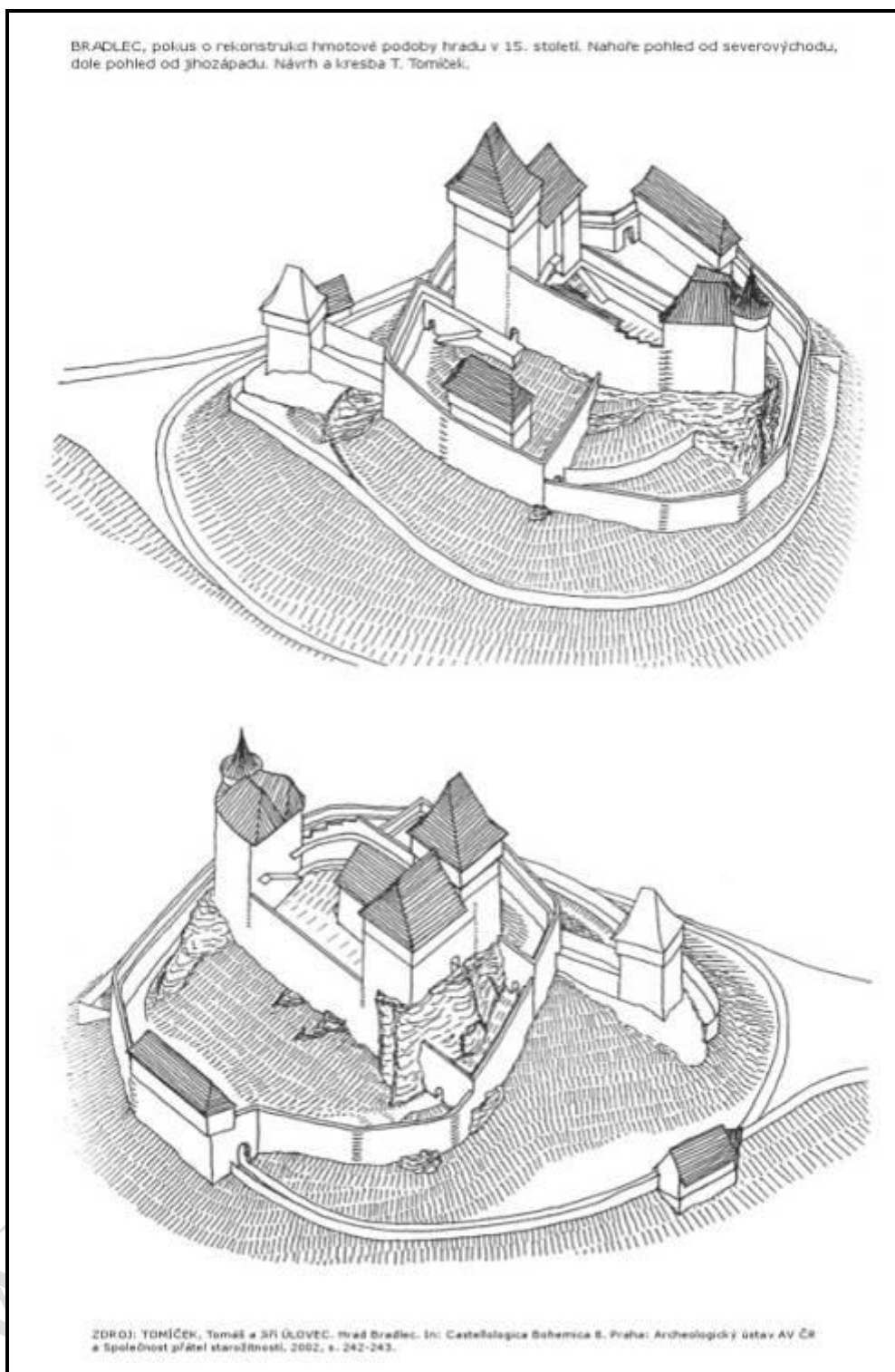
(Hrad Bradlec – temná součástnost)

¹ Tomíček, T.; Úlovec, J.: Hrad Bradlec. Praha: CASTELLOLOGICA BOHEMICA 8, 2002, s. 225

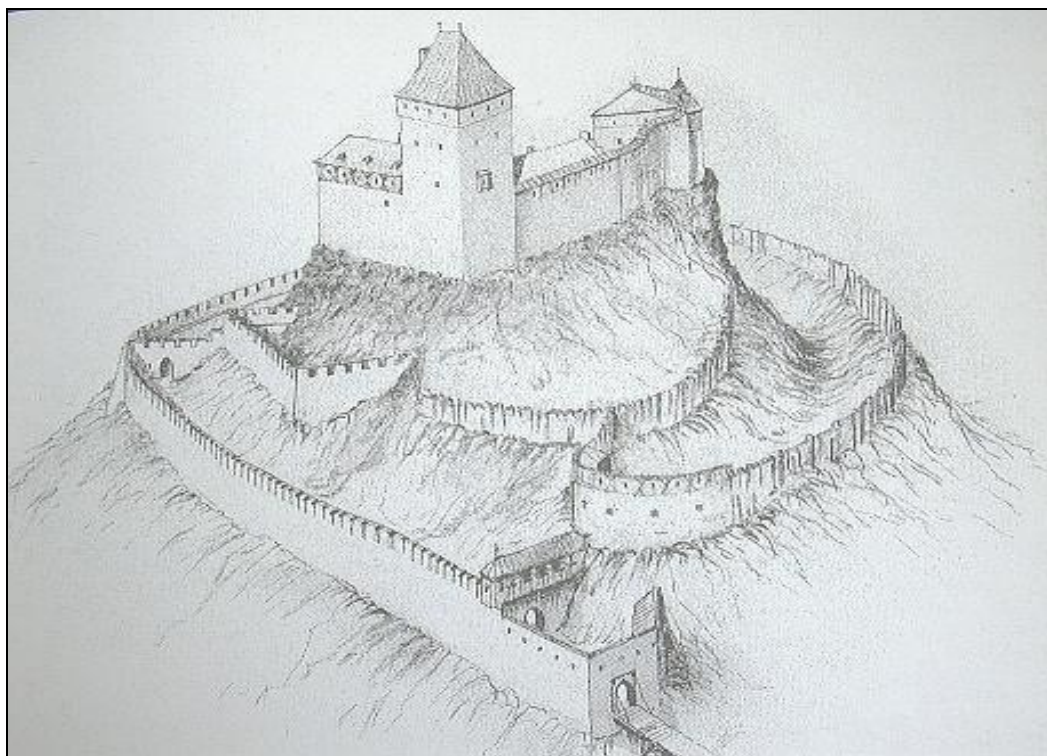

Nádherná sentimentální kresba (autor Lubomír Herc) s další možnou podobou pyšného hradu Bradlece vznikla údajně až někde v polovině 20. století. „V přední části příjemně zádušného obrázku je mylně zachycen nevelký lom → tento byl na zříceném bradleckém hradě otevřen až o několik století později (dočasná souvislost s výstavbou důležité podkrkonošské silnice (stavba proběhla v polovině 19. století), běžící od Jilemnice, přes Klepandu a Újezdec do Jičína). Prapůvodně se na místě mladšího lomu tyčila hrubá čedičová skalka, na kterou stavitel bradleckého hradu pragmaticky umístil/předsunul další věž, zde účelně chránící závěr přístupové cesty do tvrdé pevnosti.“

Dosud nejpečlivější pokus o rekonstrukci hmotové podoby zdejšího hradu v časech jeho největší slávy přinesla nedávno známá badatelská dvojice Tomáš Tomíček a Jiří Úlovec (Hrad Bradlec; rok vydání 2002). Dvě názorné kresby zachycují pohled na hrad Bradlec přibližně ze směru od Kumburku a od městečka Železnice.

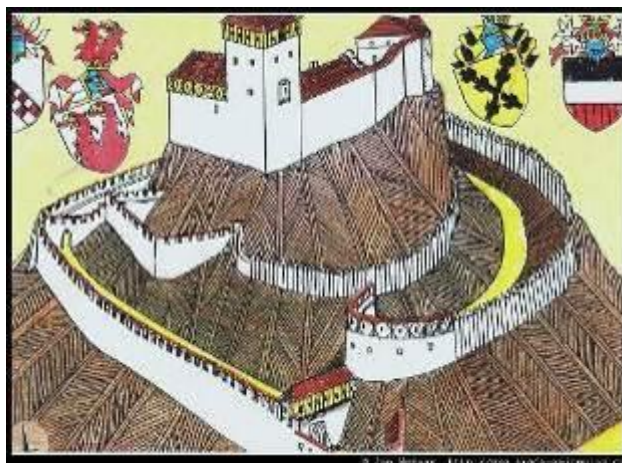
Se svojí troškou do pomyslného mlýna hmotových rekonstrukcí přišla i známá turistická edice „**Putujeme po hradech a zámcích**“ (Beatris). Tato ve své černobílé brožurce o hradě Bradleci (rok 2000; autor textu Přemysl Špráchal) přinesla tuto jeho možnou strohou podobu (autor rekonstrukce Rostislav Vojkovský).

○

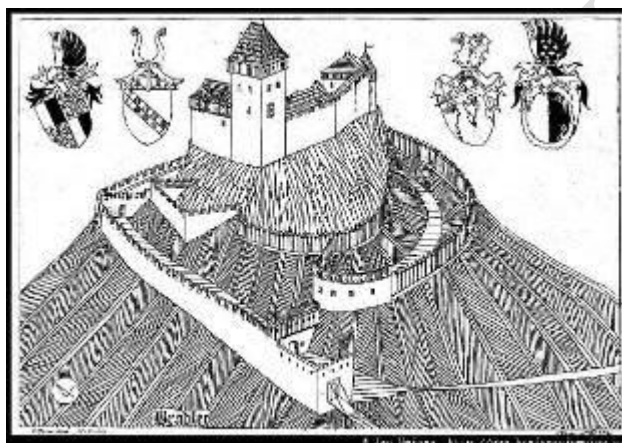
Na základě výše uvedené kresby vzniklo i několik dalších obdobných obrázků - tentokráte však již poněkud (dle obrazotvornosti toho kterého autora) čtenářsky libivějších/romantičtějších.

(Zdroj: Bradlec - Hrady na skalách - TAGGMANAGER.CZ)

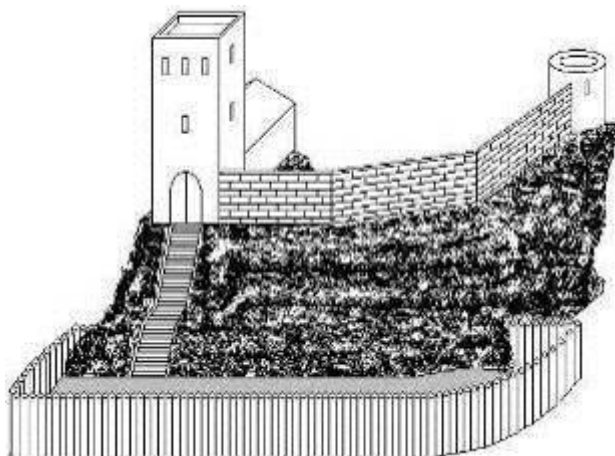
(Autor: Jan Heřman)

(Autor: Jan Heřman)

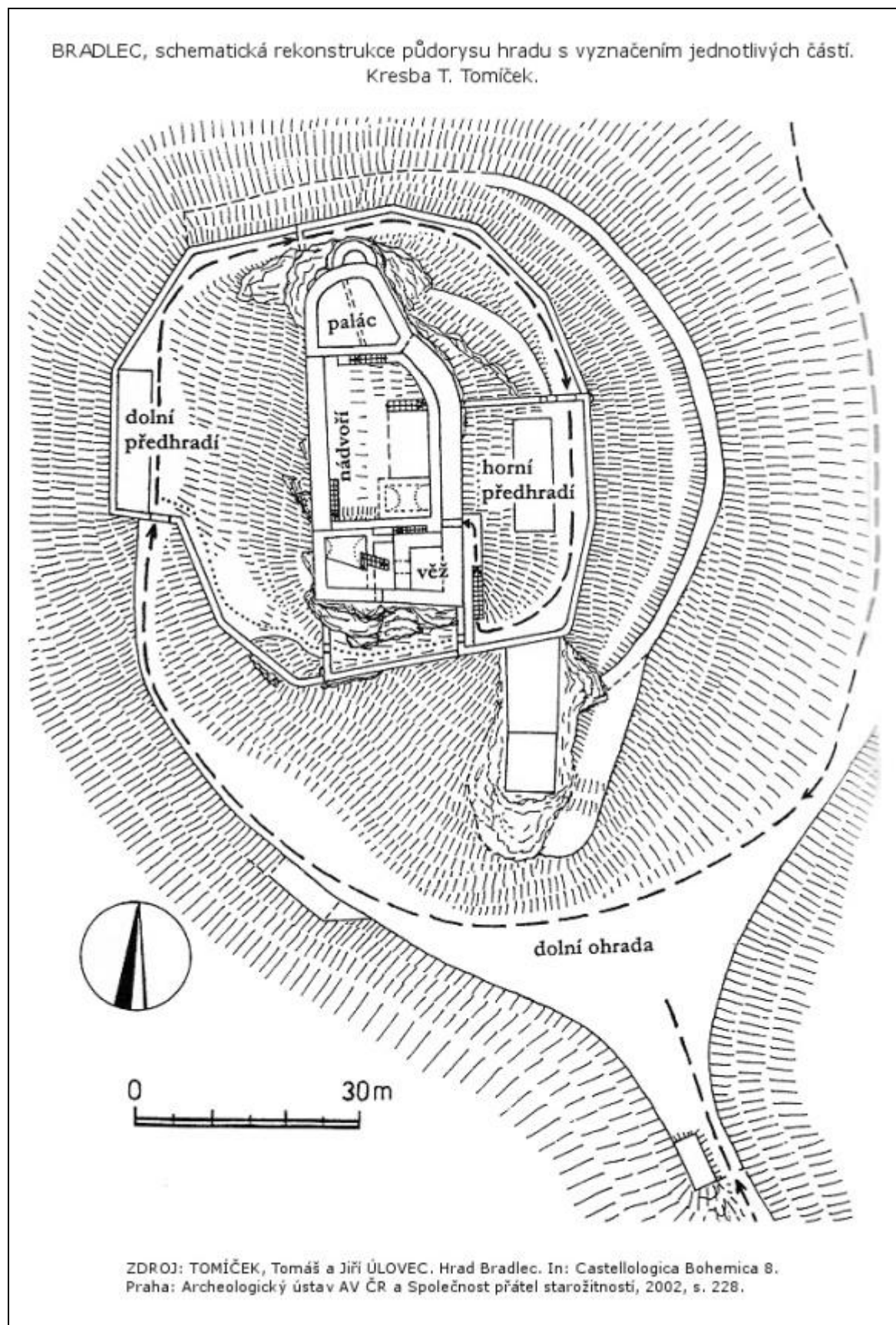
○

Snad až poněkud kuriózně může působit počítačová *malůvka*, která se snaží neznalému čtenáři *namluvit*, že i v tomto případě by se mělo jednat o jistou hmotovou rekonstrukci hradu Bradlec.

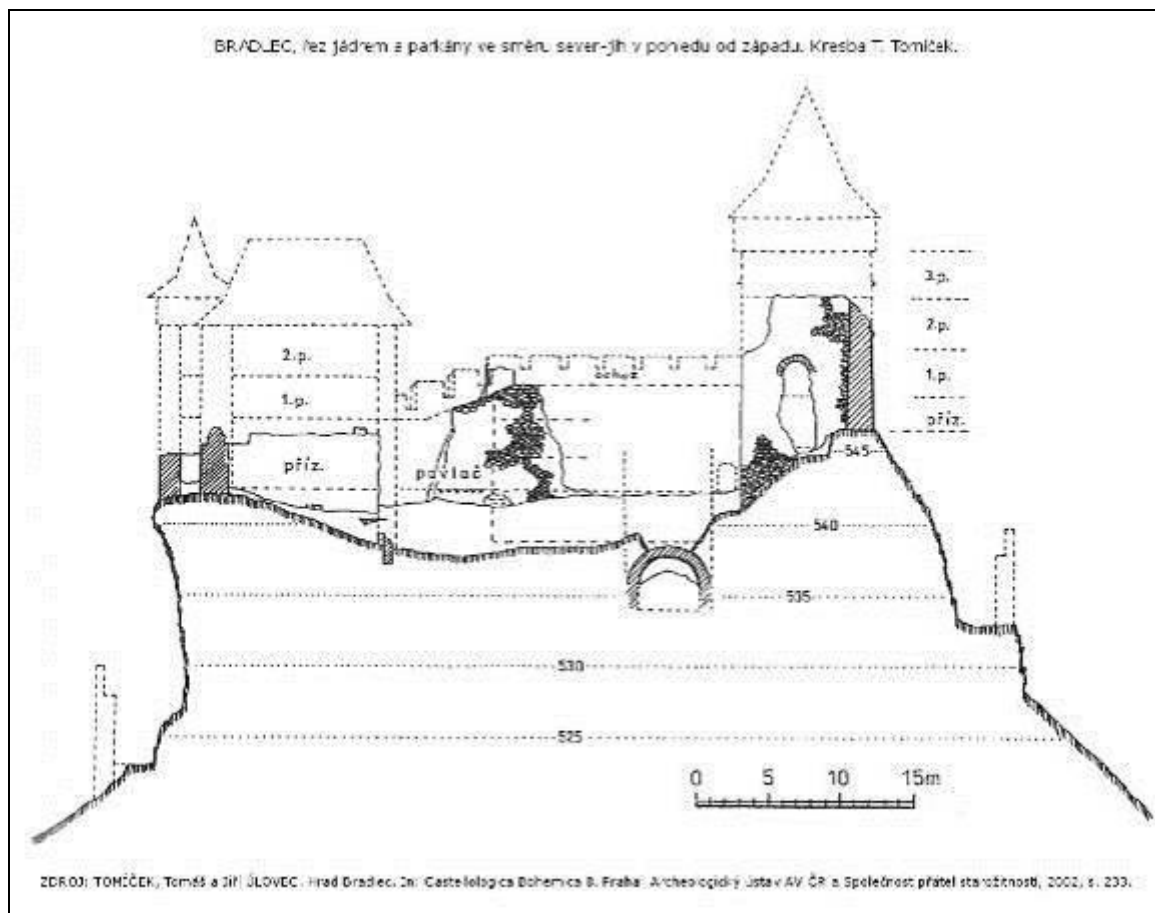

(Zdroj: pecka.kvalitne.cz)

HRAD BRADLEC - schématická rekonstrukce půdorysu hradu (dle T. Tomíčka)

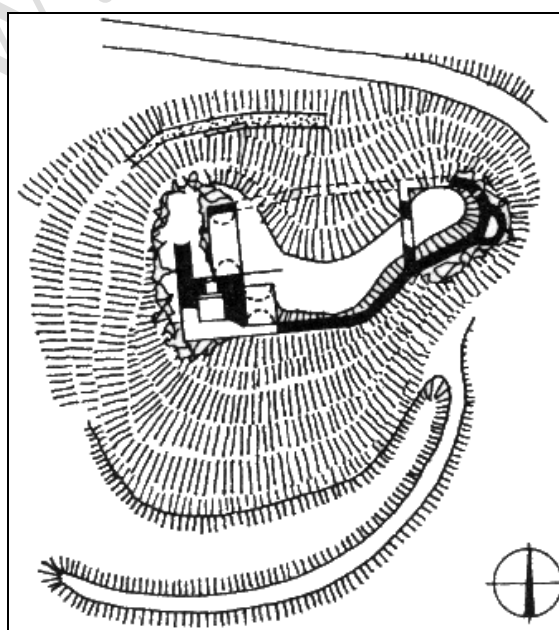

HRAD BRADLEC - řez jádrem a parkány ve směru sever-jih v pohledu od západu (dle T. Tomíčka)

○

HRAD BRADLEC - náčrt hradu podle D. Menclové (mylně orientovaná směrová růžice)

ZŘÍCENÝ HRAD BRADLEC NA STARÝCH KRESBÁCH

Dlouhodoběji zvýšený zájem o stará panská sídla přinesla až doba rozechvělého romantismu. Právě z období bouřlivého 19. století pochází nejstarší známá kresba hradu Bradlec. „*První známá fotografie českého hradu vzniká až bouřlivého roku 1866 (moderním způsobem byl tehdy zachycen hrad Kost)*“

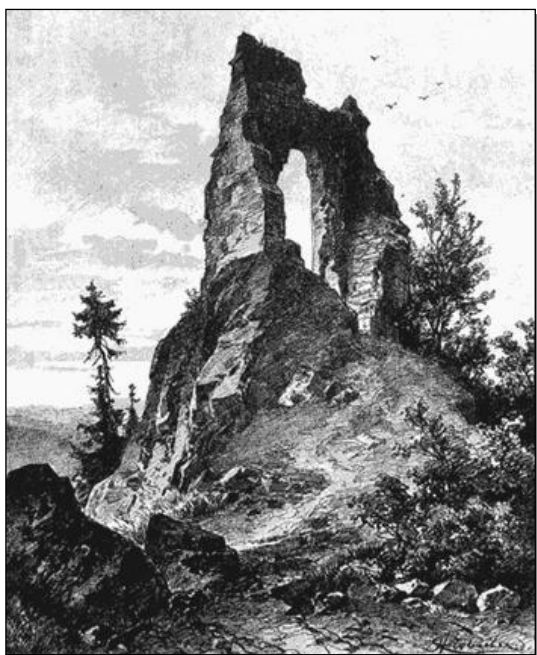
Dosud nejstarší známá kresba hradu Bradlece pochází od J. Richtera, který tuto zhotovil podle kresby nadšeného amatérského hradobadatele F. A. Hebera (cca rok 1845). Realistická kresba vznikla pouhých cca 10 let po romantickém obraze J. Remeše (viz. str. 2).

○

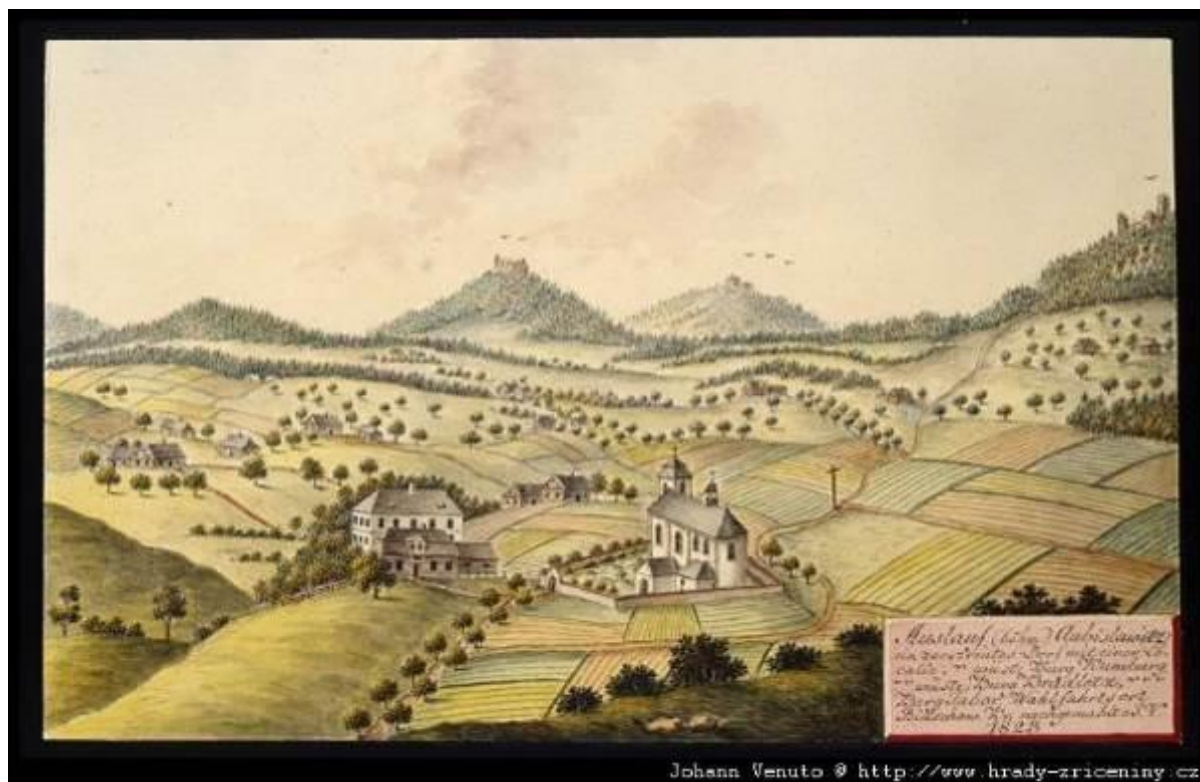
Na malebných obrázcích níže jsou temné zříceniny bradlecké pečlivě zachyceny svědomitým ilustrátorem jedinečných Sedláčkových „**Hradů...**“ Karlem Liebscherem.

Kresba vlevo zachycuje pohled na mohutné torzo Černé věže (v horní části ruiny je zachycen díl jedné z patrových říms – dnes již zaniklé), vypínající na tehdy téměř holém čedičovém vrcholu.

Kresba vpravo zaznamenala pohled na snad nejpůsobivější část zdejší vysoko položené zříceniny. Na z části převисlé čedičové skále tyčí se odvážně torzo půlkruhové věžičky Putny...

○

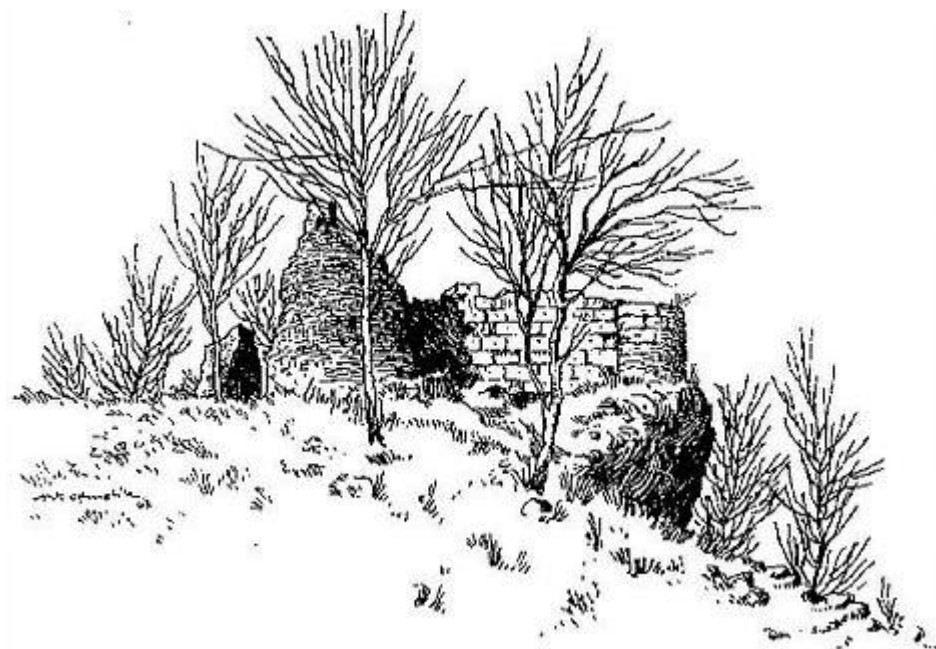

Další z romantických obrázků (rok 1828) zachycuje pohled (zaznamenaný - zdá se - někde od České Proseče) na starobylý kostel v Úbislavicích (první zmínka o obci pochází z roku 1357). Na obzoru jsou zachyceny zříceně starobylé markvartické hrady Kumburk (642 m) a Bradlec (547 m). Zcela vzadu rýsuje se temný masív posvátné příhraniční hory Tábor (678 m). Za bližší pozornost stojí též cesta, která běží (pod ochranou vysokého kříže) - a to téměř přímo - od úbislavického kostela Narození Panny Marie směrem k branám hradu Kumburku (tzv. Kostelní cesta).

„O Kostelní cestě nám v dětství často poutavě vyprávěla naše podkumburská babička. Dle jejího milého příběhu, předávaného v paměti naší rodiny z generace na generaci, umožňovala tato strmá cesta v časech největší slávy kumburského hradu téměř přímé spojení mezi tvrdou pevností a úbislavickým svatostánkem... V lesích pod se starým zříceným hradem je průběh této prastaré podkumburské spojnice stále poměrně dobře patrný, tu a tam jej dnes využívá lesnická technika...

Nejen ke starodávné cestě se vztahuje několik starých hradních příběhů, které bych rád kumburské čtenářské obci předložil někdy v příštích měsících... “

Závěrem drobné obrázkové prezentace nelze samozřejmě opomenout tajemný hrad Bradlec, jak jej na svých nádherných perokresbách zachytil (v polovině 20. století) známý podtáborský malíř Antonín Chmelík (1924 - 1995; rodák z blízkého Žďáru u Kumburku)...

TROCHA FANTAZIE:

Na závěr nadšeneckého bradleckého dílka trochu popustíme uzdu naší lidové představivosti... ☺
Symbolem vysoko položeného hradu Bradlece (547 m) dlouhodobě bývala (a stále jím svým způsobem zůstává) mohutná čtyřboká obytná věž. K dominantě zdejšího hradu se z její pravé strany přimykala vysoká čedičová hradba s cimbuřím, která mírným obloukem mířila k výstavnému hradnímu paláci (vystavěnému z pečlivě opracovaných pískovcových kvádrů). K paláci se těsně tiskla půlkruhová štíhlá věžička. „*V mluvě naší používané bradlecké terminologie tyčila by se vlevo vysoká čedičová Černá věž, vpravo by se pak vypínalo hladké světlé pískovcové zdivo Jenštejnského paláce s přimknutou polokruhovou věžičkou Putnou.*“

○

K jisté názornější didaktické demonstraci původní uvažované dispozice horního hradu pevnosti bradlecké použil jsem obrázek (výřez) známého českorajského hradu Kost, který jsem následně zrcadlově pootočil... Takto nějak, byť jen v hrubém/názorném obrysu, shlížel kdys na svůj zasmušilý kraj i tvrdý hrad Bradlec (při pohledu někde ze směru od Kumburku).

Jen pro zajímavost: - je pravděpodobné, že na pevných a výstavných markvartických hradech Bradlec, Kost a Kumburk působila (nejen dle uznávané badatelky Dobroslavy Menclové (1904 - 1978)) stejná stavební huť. „*Lze tedy s velkou pravděpodobností tvrdit, že Kumburk a Bradlec byly kolem roku 1400 pod vlivem stavební huti, působící na Kosti a specializující se na výstavbu módních štukových reprezentativních objektů.*“ (Tomíček, Úlovec; Hrad Kumburk; 1997, s. 32)

○

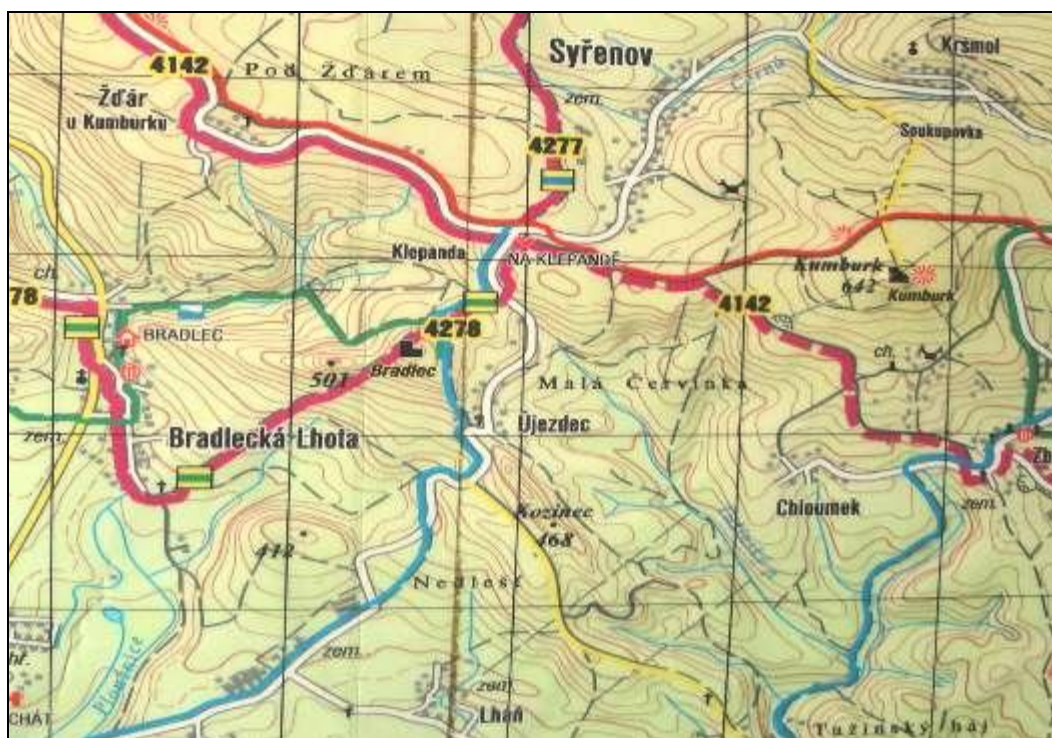
Hrad Bradlec - uvažované podoby šlechtického sídla

Vaistauer Martin

bradlec@seznam.cz

X/2016

DŮLEŽITÉ TURISTICKÉ UPOZORNĚNÍ: - v minulých měsících došlo ke změně turistického značení pod hradem Bradlecem. Dlouholeté lokální poutnické schéma (jak jej zachycuje vložená turistická mapka (tato umístěná kupř. na hradě Kumburku)) tak dostalo významnějších změn!!!

Modře značená turistická trasa dnes nově míří (spolu s cyklotrasou 4278) na naši hradní zříceninu ve směru od Bradlecké Lhoty - „*běžíce po prastaré hradní cestě*“. **Žlutě** značená turistická trasa byla nově prodloužena na turistickou křižovatku „Bradlec - severní rozcestí“...

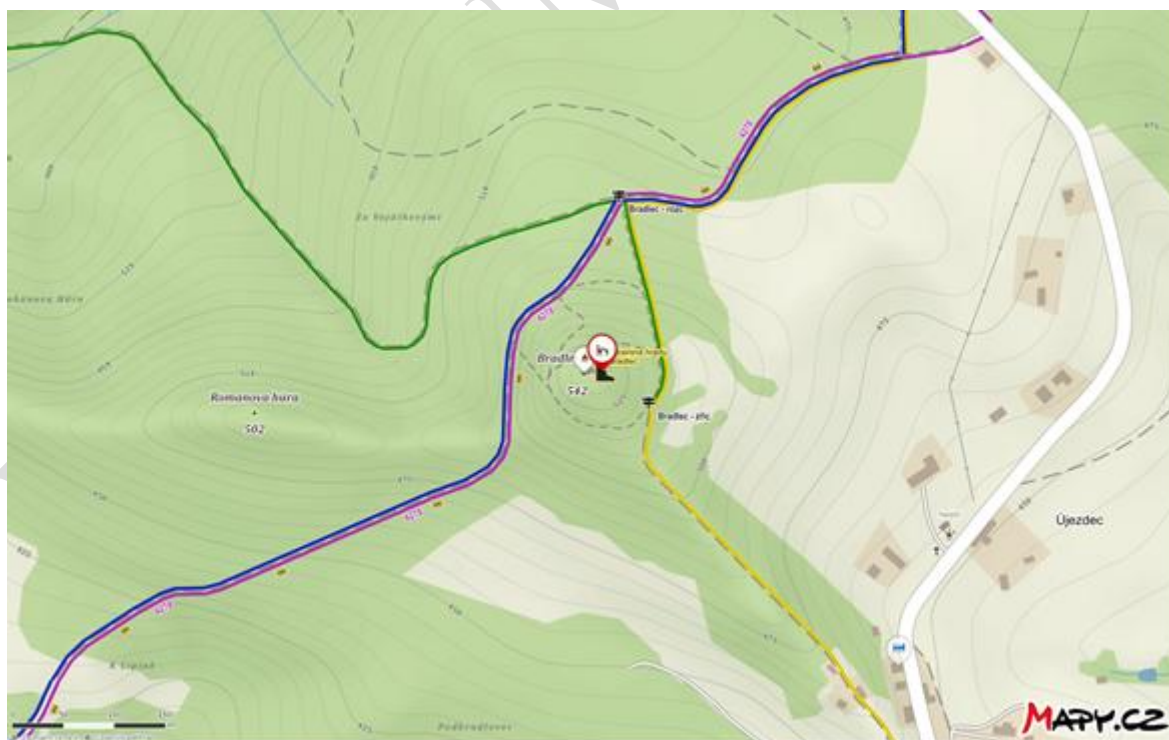
○

V roce 2015 došlo též k výměně letitých již stručných informačních turistických cedulek na obou našich libých hradních zříceninách. „*Předchozí plechová info tabulka sloužila na hradě Bradleci cca 40 dlouhých let...*“

○

(Turistické rozcestí „ÚJEZDEC - SERPENTINY“ je již několik měsíců pouhou vzpomínkou)

(Hrad Bradlec – aktuální značení turistických tras)

(Hrad Bradlec – nová turistická info cedule)

○

(Hrad Kumburk – nová turistická info cedule)

○

(Obě cedule foceny pouze mobilem)

○

Turistická kumburská poznámka: - jistých změn dosáhlo nedávno také dlouhodobě ustálené turistické značení pod hradem Kumburkem. Oblíbená **žlutě** značená přístupová trasa Syřenov ČD – hrad Kumburk (3 km; + cca 230 m) byla nedávno ukončena na křižovatce s **červeně** značenou turistickou trasou (cca 300 m pod první hradní branou). Zbývající krátký úsek mezi zmiňovanou křižovatkou a hradem Kumburkem tak již nesleduje zažitou žlutou, ale novou červenou značku!

(Rozcestník na hradě Bradleci po změně turistického značení (stav srpen 2016))

(Hrad Bradlec – Černá věž)

Kumburské střípky z nedávné minulosti: - v září roku 2010 proběhlo nezbytné stavební zajištění již značně zchátralého vstupu do *sklepení* bývalého dolního paláce... „*Je tomu již 6 dlouhých let*“

(Vstup do sklepení během rekonstrukce - celkový pohled)

(Vstup do sklepení - přímo učebnicové setkání stavebních etap (vpravo bývalý/starší opěrák))

○

Kumburská přítomnost: - přechodnou dominantou zdejšího hradu stalo se od září letošního roku mohutné trubkové lešení, které odvážně vyrostlo na čelní („úbislavické“) straně staré pískovcové obytné věže (donjon). Rovněž na této mocné stěně (o ploše cca 130 m²) probíhají aktuálně důkladné opravy značně již zvětralého štukového zdiva... Nutné rekonstrukce došla v letošním roce též masivní lomená opěrná zeď, která se nachází pod patou hmotné kumburské věže (viz. dolní část obrázku).

Mohutná vícepatrová věž byla vystavěna zakladateli hradu, kumburskými Vartenberky, někde mezi lety 1390 - 1400. Vartenberkové značným nákladem modernizovaný hrad roku 1406 ale pro následné značné zadlužení prodávají... „Věž byla čtyř- nebo pěti patrová, čemuž odpovídá síla zdí v přízemí kolem tří metrů. V pokročilém 14. či dokonce 15. století již tloušťka zdí nebývala tak značná, nešlo-li o pevnostní prvek (například štitovou zeď), pokud neměly nést hmotu více pater.“²

(Hrad Kumburk - staletá dominanta kraje je opětovně částečně zakryta za odvážným lešením)

(Foto: Markéta Maierová)

○

² Špráchal P.: Kumburk: Dobrá, Beatris, 2005, s. 21

Antonín Chmelík a hrady Kumburk a Bradlec závěrem dílka ještě jednou...

...za pozornost stojí mj. mlýnský kámen, který je zachycen na pravém okraji přístupové cesty do hradu.

(Skalka pod Kumburkem – loučka u zdejšího rozcestníku již po desetiletí slouží jako jisté provizorní parkoviště – a to nejen pro návštěvníky nedalekého zříceného kumburského hradu (1.2 km; + 127 m)).